

Miljö- och energidepartementet
m.registrator@regeringskansliet.se
lina.oskarsson@regeringskansliet.se

Förslag till svenska bestämmelser om invasiva främmande arter

Ert diarienummer M2016/01030/R

Länsstyrelsen i Västra Götalands län yttrar sig över Naturvårdsverkets förslag till svenska regler och åtgärder för invasiva främmande arter.

Övergripande synpunkter

Länsstyrelsen i Västra Götalands län anser att invasiva främmande arter är ett allvarligt problem för den biologiska mångfalden och människors hälsa som kan få stora ekonomiska konsekvenser. Länsstyrelsen anser därför att det är positivt att Sverige implementerar EUs lagstiftning om bekämpning av invasiva främmande arter och att ansvarsfördelningen tydliggörs.

Länsstyrelsen anser att det är ett bra förslag att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten blir behöriga myndigheter för tillämpningen av EU-förordningen om invasiva främmande arter. Deras ansvar behöver kompletteras med att de ska ta fram handlingsplaner för de berörda arterna, för en effektiv och samordnad hantering och övervakning.

Länsstyrelsen vill trycka på kostnadseffektiviteten med att arbeta förebyggande. När en invasiv främmande art väl har etablerat sig i ett land är det i regel svårt och kostnadskrävande att få bort den.

Länsstyrelsen anser att det är rimligt att det är länsstyrelserna som ska utföra stora delar av arbetet mot invasiva främmande arter, men att även kommunerna och markägare är viktiga i detta arbete. Länsstyrelsen anser att det bör förtydligas hur 26 kapitlet i miljöbalken ska användas i detta sammanhang. Länsstyrelserna kommer att behöva mer resurser för att utföra detta arbete. Om det är länsstyrelserna som ska bekosta själva åtgärderna kommer resurserna att behöva öka kraftigt. Länsstyrelsen vill peka på nödvändigheten att Sverige söker EU-medel för att få tillräckliga resurser för detta arbete.

Synpunkter på utredningens förslag

Arbetet med att praktiskt utrota de arter som kommer med på EUs lista kommer att vara tidskrävande och kostsamt. Till exempel finns skunkkalla (som är med på unionsförteckningen) på åtta kända lokaler enbart i Göteborgsområdet.

Länsstyrelsen anser att det bör förtydligas hur 26 kapitlet i miljöbalken ska användas i detta sammanhang. Kommer markägare att kunna föreläggas att

genomföra åtgärder eller kommer länsstyrelserna behöva bekosta samtliga åtgärder? Vem som bäst ansvarar för att genomför de åtgärder som behövs kommer att variera beroende på vilken art som ska utrotas. Flera av de arter som diskuteras att föras upp på EUs lista är trädgårdsväxter som t.ex. parkslide, lupin och jättebalsamin. Länsstyrelsen anser inte att det är rimligt att länsstyrelsen ska utrota trädgårdsväxter på fastigheter med en känd markägare. Där bör markägaren ha ansvaret för att ta bort dem. För övriga arter kan det vara olika myndigheter som ansvarar för de faktiska åtgärderna, beroende på vilka åtgärder som krävs. Länsstyrelsen bör ha ansvar för att samordna och koordinera utrotningsåtgärderna i länet.

Ett flertal kommuner arbetar redan med invasiva främmande arter och åtgärder mot dessa. Det bör framgå tydligare att kommunerna ska involveras i åtgärdsarbete och tillsyn. Kommunerna bör också kunna lämna förslag till Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten på arter av regional betydelse, det vill säga föreslå arter till en lista som klassas som invasiva i en del av EU.

För att arbetet mot invasiva arter ska vara framgångsrikt krävs att verk samma och kostnadseffektiva utrotningsmetoder används och att arbetet sker samordnat. I dagsläget är kunskapen om effektiv utrotning liten för många av de utpekade arterna. Det är därför viktigt att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten tar fram handlingsplaner där det beskrivs vilka åtgärder som är verkningsfulla och att de samordnar länens arbete. Det kommer att behövas forskning för att ta fram verk samma och kostnadseffektiva metoder som skadar andra arter så lite som möjligt. Hanteringen och åtgärder för att permanent avlägsna invasiva främmande arter skiljer sig till viss del mellan akvatiska (särskilt marina där inga avgränsningar finns) och landbaserade arter. Havs och vattenmyndigheten bör förtydliga hantering och åtgärder i akvatiska miljöer i kommande handlingsplaner för både unionsarter och arter av nationell betydelse.

Det är viktigt att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten inte bara tar emot anmälningar om tidig upptäckt, utan även har ansvar att informera berörda parter om upptäckten. För effektiv bekämpning är det avgörande att berörda tidigt får vetskap om upptäckten och snabbt kan sätta in åtgärder. Eftersom länsstyrelserna har ett utpekat ansvar för snabb utrotning, praktiska åtgärder och tillsyn behöver information om tidig upptäckt nå länsstyrelserna snabbt. Ett system för hur information om tidig upptäckt ska spridas behöver tas fram. I de rutinerna bör det tydligt framgå hur samverkan med kommunerna ska gå till.

Länsstyrelsen anser att det är bra att förslag om bekämpningsmedel som verktyg för att utrota invasiva arter utreds. För vissa arter och i svårbekämpade lägen kan utrotning med bekämpningsmedel vara den enda realistiska åtgärden.

Om större djur kommer med på unionsförteckningen är det inte lämpligt att använda för finkalibriga jaktvapen eftersom skadskjutningsrisken då ökar kraftigt.

Övervakning

Länsstyrelsen anser att det är ett bra förslag att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten blir ansvariga för att ta fram ett övervakningssystem för invasiva arter samt att Artportalen blir datavärd. För att hitta invasiva främmande arter som precis etablerat sig är troligen det mest kostnadseffektiva sättet emellertid att frivilliga rapporterar direkt till Artportalen. Eventuellt kan stöd till ideella föreningar bli aktuellt i det här sammanhanget. För att få in rapporterna krävs en bred uppmärksamhet om arterna och deras spridning.

Det är även av stor vikt att utöka nationell och regional miljöövervakning för att tidigt hitta unionsarter och arter på en eventuell nationell lista. Det är framförallt viktigt för arter som inte är lätta för allmänheten att identifiera eller som lever i miljöer där de inte är lättupptäckta, t.ex. i akvatiska miljöer. I dagsläget finns det i marina miljöer enbart rutiner inom planktonövervakningen för att hitta främmande arter.

Spridningen i havet med strömmar och på båtar in till hamnar kräver förebyggande arbeten då en etablering av invasiva främmande arter i marina miljöer har visat sig omöjliga att permanent avlägsna (t.ex. japanska jätteostoron, japanska sargassosnärlan och den asiatiska perukalgen). I kommande övervakningssystem bör nationell och regional marin miljöövervakning kompletteras med lokaler på utsjöbankar (t.ex. Svaberget) där artdiversiteten är hög och settling av nya arter påvisats (rapport LstO 2012:25).

Länsstyrelsen i Västra Götalands län har haft ädellövsöksövervakning där även en del främmande arter noterats, men den passade inte in i Naturvårdsverkets riktlinjer för regional miljöövervakning och har därför avslutats.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län tog för några år sedan fram en kunskapssammanställning om invasiva främmande arter i länet (rapport 2009:2). Erfarenheten från detta arbete är att botaniska föreningars floraprojekt är en god källa till kunskap om utbredningen av främmande kärlväxtarter. Utbredningsuppgifter om övriga främmande arter är oftast bristfälliga. Under 2015 pågick ett miljömålsprojekt som syftade till att följa upp rapporten från 2009. Den nya kunskapssammanställningen kommer att publiceras under hösten 2016.

Praktiska erfarenheter och åtgärdsarbete

Länsstyrelsen i Västra Götalands län har arbetat aktivt med att bekämpa invasiva främmande arter, bl.a. genom uppgrävning av vresros i naturreservat och inom arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter. För att det praktiska utrotningsarbetet ska bli framgångsrikt är det viktigt att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten sammanställer och sprider de metoder som fungerar.

Svenska regler

Många av de invasiva främmande arterna i Sverige är inhemska i en annan del av EU och kommer därför inte att komma med på kommissionens förteckning. Det är bra att medlemsstaterna kan fortsätta arbeta mot andra invasiva främmande arter än de på förteckningen, inklusive arter som är inhemska i någon annan del av EU. Det är mycket viktigt att Sverige fortsätter arbeta mot de arter som utgör hot mot den biologiska mångfalden här. I Sverige är till exempel sjögull och svartmunnad smörbult invasiva främmande arter, men de är inhemska i Europa och är därför inte aktuella för kommissionens lista.

Förebyggande arbete

Länsstyrelsen vill trycka på kostnadseffektiviteten med att arbeta förebyggande. När en invasiv främmande art väl har etablerat sig i ett land är det i regel mycket svårt och kostnadskrävande att få bort den. Det är därför viktigt att arbeta med information, övervakning, inrapportering och snabba åtgärder för att förhindra både oavsiktliga och avsiktliga utplanteringar.

Detta yttrande har beslutats av länsöverdirektören Lisbeth Schultze efter föredragning av naturvårdshandläggare Anna Stenström. I den slutliga handläggningen har även naturvårdsdirektör Sven Swedberg, vattenvårdshandläggare Magnus Gelang och länsveterinär Lars Uhlin deltagit.

Lisbeth Schultze

Anna Stenström

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.